

آمار ضد و نقیض در خصوص گردشگر ورودی به کشور

سقوط آزاد یار کورد؟

آمار منتشر شده از سوی سازمان جهانی گردشگری کاهش ورود گردشگران خارجی به ایران را نشان می دهد؛ کاهشی که از سال ۲۰۱۹ تاکنون ادامه دارد. طبق این آمار، از این تاریخ تاکنون کشور ما ثبت کورد ورود ۲ میلیون گردشگر بین‌المللی، سقوط چشمگیری در میزان ورود گردشگران بین‌المللی داشته است. با وجود این برخی از مسئولان معتقدند که این گونه نیست و ایران چنین کاهشی را تجربه نکرده است. نخستین فردی که معتقد است کشور ما مسافران و گردشگران خود را دارد، رئیس هیأت مدیره انجمن صنفی دفاتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی ایران است. حرمت‌الله رفیعی معتقد است که در دو ماه مهر و آبان بیش از ۶۰۰ هزار تبعه و گردشگر خارجی به ایران سفر کردند که بیشتر آنها از کشورهای همسایه بوده‌اند.

این فعال بخش خصوصی، برای استناد صحبت‌هایش به وب‌سازهای صادر شده اشاره می‌کند و می‌گوید که در ماه مهر ۳۲۰ هزار نفر و در آبان‌ماه ۳۱۰ هزار نفر به ایران سفر کردند. طبیعتاً بیشتر آنها از کشورهای همسایه بودند. اعتقاد او بر این است که تمرکز صرف بر گردشگران اروپایی و کشورهای غربی رویه‌ای نامطمئن است و نباید به آن تکیه و اعتماد کرد. به همین جهت است که می‌گوید: این کشورها با هر اتفاقی، روابط توریستی خود را با ایران کاهش می‌دهند و اتباع خود را از ایران فرامی‌خوانند. به گفته او، اتباع عراق، عمان و قطر با دیگر کشورهای همسایه حتی جمهوری آذربایجان چنین کاری با ایران انجام نمی‌دهند و در هر وضعیتی به ایران می‌آیند.

این صحبت‌های رفیعی در حالی بیان می‌شود که علی‌اصغر شالیبافین معاون گردشگری چندی پیش اعلام کرد که از ابتدای ماه‌های علاوه بر کاهش تورهای ورودی از کشورهای اروپایی با کاهش ورود گردشگران از کشورهای همسایه همچون عراق هم روبه‌رو هستیم که هر یک علل خود را دارند. با وجود این رئیس هیأت مدیره انجمن صنفی دفاتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی ایران درخصوص این اظهارات معاون گردشگری و دیگر فعالان گردشگری که از کاهش سفر از کشور عراق و افت سفرهای درمانی و تجاری اتباع خارجی از جمله افغانستانی‌ها به ایران می‌گویند، گفته است که چارتر پرواز افغانستان را رد اختیار دارد و طبق آن لیست کاهش سفر از این کشور را رد می‌کند. اما درخصوص کشور عراق تأکید می‌کند که این کشور تحت تأثیر برخی وقایع داخلی، روند کاهشی در سفر اتباع خود به ایران را تجربه کرده است. وضعیت سفرهای داخلی نیز یکی دیگر از مباحثی است که رفیعی به آن می‌پردازد. او در این زمینه نیز معتقد است که چنین نیست و تورهای گردشگری داخلی با افت مواجه نشده است؛ «بر اساس شاخص صندلی پرواز، در برخی مسیرهای پرتردد، از جمله کیش، قشم، مشهد، اهواز، بندرعباس و شیراز به سختی و به ندرت صندلی خالی پیدا می‌شود، معمولاً پروازها در مسیر غیرال شهرهای ساحتی و زیارتی با ظرفیت کامل انجام می‌شود.» همچنین این فعال بخش خصوصی با توجه به اظهارنظرهایی مبنی بر اینکه «کاهش پروازهای داخلی بویژه پس از کرونا عامل نابرابری عرضه و تقاضا شده و کمبود صندلی پرواز به معنای افزایش تقاضا و سفر مردم نیست» می‌گوید که استنادش اظهارات رئیس سازمان هواپیمایی و وزیر راه و شهرسازی است که از افزایش آمار پروازها خبر داده‌اند. رفیعی معتقد است که آمارش براساس صندلی پرواز است، حال امکان دارد شرایط سفر با تور یا سفرهای زمینی متفاوت باشد.

ایرنا- «رضا پورمهدی» رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می‌نودشت از تکمیل و ثبت پرونده راه‌اندازی ۴۳ واحد گردشگری این شهرستان در سامانه رشد ۸ درصدی حوزه استاندارد ی گلستان خبر داد و گفت: نیاز تسهیلاتی این تعداد واحد برای بهره‌برداری ۱۱۷ میلیارد و ۲۵۰ میلیون تومان است.

ایسنه- «مهدی مهدوی‌خواه» معاون اداره پارک ملی سرخه‌حصار، ۹۰ درصد مشکلات پارک ملی سرخه حصار را مربوط به حضور بی‌ضابطه مردم داخل مناطق پارک دانست و گفت: ورود گردشگر بدون ضابطه در منطقه باعث تخریب زیستگاه‌ها می‌شود و آرامش حیات وحش را نیز برهم می‌زند.

ایسنه- «محمد امینیان» معاون میراث فرهنگی،گردشگری و صنایع‌دستی کردستان درباره کاهش‌های محوطه باستانی «زبویه» که مدت هاست متوقف شده، اظهار کرد: زبویه یک قلعه شهر است که دورتا دور آن محوطه باستانی عظیم قرار گرفته است. کاوش‌هایی در این محوطه انجام شده است، اما همیشه کاوش راه‌حل اصلی برای حفاظت از محوطه‌های باستانی نیست. به قول باستان‌شناسان بزرگترین حافظ آثار تاریخی، خاک است.

ایرنا- «بیمان فتاحی» مدیر روابط عمومی منابع طبیعی و آبخیزداری کردستان گفت: از ابتدای امسال تا پایان آذر، هشت هزار و ۸۹۳ فقره گزارش مردمی تخریب عرصه های طبیعی در سامانه ۱۵۰۴ این اداره کل ثبت شد که ۸۹ درصد این گزارش ها درست بود.

میراث آریا- «محمدرضا شایقی» رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان اردبیل از انجام بازدیدهای نظارتی مستمر بر مراکز اقامتی و تأسیسات گردشگری در راستای رویداد اردبیل ۲۰۲۳ خبر داد.

میراث آریا- «علی مستوفیان» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان شمالی از ساماندهی و برق‌رسانی به جاذبه گردشگری سرچشمه گیوان در شهرستان جغتود خبر داد.

ایسنه- «صادق ضیائیان» رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا از تجربه دمای ۲۳- درجه در سراب و وقوع باران‌های سیل آسا در جنوب کشور و همچنین تشدید کاهش دما خبر داده و گفت: طی روزهای گذشته بیشترین میزان بارندگی در فیروزآباد استان فارس بیش از ۵۸ میلیمتر و شهرستان جم در استان بوشهر به میزان حدود ۵۵ میلیمتر ثبت شده است.

به‌رغم تلنبار شدن بسیاری از سوالات بی پاسخ باستان‌شناسان در پشت سد چم شیر اعلام شد کفایت مطالعات باستان‌شناسی!

زهرا کشوری

دبیر گروه زیست بوم

ظهر روز هجدهم دی ماه وقتی پای خبرنگاران میراث فرهنگی به پشت سد چم‌شیر می‌رسد، بسیاری از باستان‌شناسان کفایت مطالعات باستان‌شناسی را اعلام کرده بودند؛

بدون اینکه بتوانند تاریخ متقنی به برخی از آثار معماری یافته شده در کاوش‌های نجات‌بخشی بدهند. بنابراین، اگر آب نیرو بتواند بدون پاسخ‌دهی به مطالبات «علی محبت‌زیست، پردیسان را پشت‌سر بگذارد و آن‌طور که محمدرضا فاضل معاون اجرایی سد چم‌شیر به «ایران» گفته است، در هفته آتی سد چم‌شیر را آبگیری کند؛ بخشی از تاریخ منطقه و اسماعیلی‌ها، ایلیخانان مغول و اسماعیلی‌ها در مخزن سد غرق می‌شود؛ بدون اینکه باستان‌شناسان روایت قابل اعتمادی درباره آنها، از دل خاک شور چم‌شیر بیرون کشیده باشند!

ردی از هخامنشی‌ها پیدا نشد!

نخستین بار سال ۹۰ بود که پای باستان‌شناسان برای مطالعات نجات‌بخشی به چم‌شیر رسید.

باستان‌شناسان ابتدا در دهه ۹۰ گزارش دادند که به نشانه‌هایی از دوره پیشاهخامنشی، هخامنشی و ساسانی در برخی از محوطه‌ها رسیده‌اند. عکس یکی از این محوطه‌ها که به گفته باستان‌شناسان متعلق به دوره ساسانی است پیش از این سفر رسانه‌ای شده بود، اما باستان‌شناسان حال حاضر در پشت سد این تاریخ‌نگاری را تأیید نمی‌کنند. برخی به کشف یک سفال ساسانی اشاره می‌کنند، اما «فرزین مافی» مشاور میراث فرهنگی و گردشگری سد چم‌شیر، کشف تکه سفالی را دلیل خوبی برای ساسانی بودن یک محوطه نمی‌داند. برخی از باستان‌شناسان جمع می‌گویند هیچ مواد فرهنگی از جمله سفال‌های شاخص آن دوره که نشانی از وجود سکونت در هخامنشی و ساسانی به آنها بدهد، نیافت‌اند. آنها می‌گویند سکونت در پشت سد چم‌شیر از قرن سوم هجری شروع می‌شود.

کشف دو سکه از ملکه ایرانی در قرن هفتم

«محمدحسین عزیزز ی خرقانی» عضو هیأت علمی پژوهشگاه باستان‌شناسی و مدیر و ناظر کاوش‌های نجات‌بخشی سد چم‌شیر شاخص‌ترین مواد فرهنگی یافته شده در پشت سد چم‌شیر را دو سکه مسی از دوره ایلیخانان معرفی می‌کند. این دو سکه داستان ناتمام چم‌شیر را به تنها فرمانروای زن ترکان در فارس در دوره ایلیخانان می‌برد.

«علی هژبری» سرپرست کاوش‌های محوطه ۷۵ پشت سد چم‌شیر، سکه‌ها را متعلق به «آبش خاتون» آخرین اتابک می‌داند و می‌گوید: «از آیش خاتون تنها چند سکه وجود دارد که هیچ‌کدام از آنها در ایران وجود ندارد. حالا سکه‌های مسی یافت شده در چم‌شیر، تنها سکه‌های آیش خاتون ملکه ایرانی در قرن هفتم در ایران است. به گفته هژبری تنها یکی از این دو سکه خوانا است. از آیش خاتون به‌عنوان تنها فرمانروای زن در فارس نام می‌برند.

۱۴۰ محوطه در پشت سد چم‌شیر باستان‌شناسان در سال ۹۰، ۱۴۰ محوطه را پشت سد چم‌شیر شناسایی می‌کنند. جمع دیگری از باستان‌شناسان در سال ۹۵ و در مطالعات تکمیلی به این نتیجه

می‌رسند که ۳۰ محوطه حانز اهمیت فرهنگی برای کاوش‌های

نجات‌بخشی است و بقیه محوطه‌ها کنار گذاشته می‌شود. هر چند برخی از باستان‌شناسان حال حاضر در پشت سد چم‌شیر می‌گویند شاید اگر تیم دیگری مطالعات را انجام می‌داد به عدد دیگری از محوطه‌ها برای کاوش‌های نجات‌بخشی می‌رسید. ۹ محوطه از ۳۰ محوطه تا سال ۱۴۰۰ کاوش می‌شود تا پاییز امسال خبرنگاران میراث فرهنگی بپرسند چرا کاوش‌های باستان‌شناسی پشت سد چم‌شیر متوقف شد؟ کاوش‌های ضرب‌الاجلی ۲۱ محوطه پشت سد چم‌شیر را باید نتیجه همین مطالبه‌گری خبرنگاران حوزه میراث فرهنگی دانست. مطالبه‌ای که باعث شد تا ۱۸ تیم ۲۱ محوطه را در طول ۵۰ روز کاوش بکاوند.

محوطه شک برانگیز ۷۷

«عبدالرضا مهاجری» سرپرست کاوش‌های محوطه ۷۷ در منطقه

دیگری از پشت سد کاوش می‌کرد، اما فضای شک برانگیز این محوطه آن‌طور که خودش می‌گوید او را به یکی از نقطه‌های نزدیک رودخانه زهره کشاند. مهاجری با توجه به وجود چارطاقی و مسجد در منطقه، ابتدا فکر می‌کند با یک کلیسا روبه‌رو است، اما کاوش‌ها او را به قبرستان متعلق به اسماعیلی‌ها می‌رساند. گوری با معماری پوشیده که این باستان‌شناس، پوشیده بودن آن را نتیجه ترس اسماعیلی‌ها از ایلیخانی‌ها و سلجوقیان می‌داند.

تاریخ ساسانی به اندازه یک پشت ناخن

«عباس صارمی» دانشجوی دکتری سرپرست کاوش محوطه ۰۸ است. باستان‌شناسان معمولاً نام روستاها و محل‌های نزدیک به محوطه‌های کاوش را روی سایت‌ها می‌گذارند. داستان چم‌شیر اما فرق دارد. همه منطقه به همین نام خوانده می‌شود. بنابراین باستان‌شناسان به محوطه کد داده‌اند و هر محوطه با شماره‌ای خوانده می‌شود. محوطه ۸- به گفته صارمی در گمانه‌زنی‌های دکتر عطایی یک محوطه هخامنشی، پیشاهخامنشی و اوایل اسلام خوانده می‌شود. اما او می‌گوید: «من به اندازه یک پشت ناخن، سفالی که این محوطه را به دوره‌های گفته شده منتسب کند پیدا نکردم.» او نمی‌داند کاربری معماری که کشف کرده است، چیست و می‌گوید: «تعداد سازه‌های شبیه این سازه در چم‌شیر زیاد است. به‌سادگی نمی‌توان کاربری آنها را مشخص کرد.» صارمی کفایت مطالعات باستان‌شناسی را در محوطه ۰۸ اعلام کرده است.

رد حضور ساسانی‌ها در پشت سد چم‌شیر

«محمدتقی عطایی» باستان‌شناس، سال ۹۸ قدمت محوطه ۰۱۴ را محوطه‌ای متعلق به اواخر ساسانی معرفی می‌کند. به گفته عزیزز در گزارش عطایی هیچ مواد فرهنگی که نشان از هخامنشی داشته باشد، معرفی نمی‌شود و صرفاً تاریخ آن به ساسانی نسبت داده می‌شود. لیلا گرگری، مسئولیت کاوش محوطه ۰۱۴ را در زمستان جاری به عهده می‌گیرد. به گفته عزیزز، گرگری بشدت دنبال معماری می‌گردد. او به معماری سنگ‌چین می‌رسد که عزیزز آن را دیوار واقعی نمی‌داند و می‌گوید: «این یک سنگ‌چین است.» لیلا گرگری چند سفال پیدا می‌کند، اما کمکی به او برای تاریخ‌نگاری معماری مذکور نمی‌کند. با این وجود او و همکارش عزیزز با

توجه به محوطه‌های پیرامون احتمال می‌دهند که معماری سنگ‌چین اسلامی باشد نه ساسانی. عزیزز می‌گوید: «در انتخاب محوطه‌ها باید کیفیت مدنظر باشد نه کمیت. من اگر رئیس بودم از بین ۳۰ محوطه ۱۰ محوطه (شاخص‌ترین محوطه‌ها) را انتخاب می‌کردم.»

اوسفال‌های ساده قرمز و نارنجی را که در چم‌شیر پراکنده شده‌اند و زیر پای خبرنگاران خودنمایی می‌کنند و همچنین مواد فرهنگی که بتواند تکلیف یک محوطه را برای باستان‌شناسان مشخص کند کافی نمی‌داند. به گفته او برخی دیگر از همکارانش از این سفال از ۷۵۰۰ سال پیش تا دوره‌های معاصر وجود داشته است، بنابراین نمی‌توان به آن استناد کرد.

محوطه ۱۴۳ ما تپیش از رسیدن تیم جدید به اواخر ساسانی و اوایل اسلام نسبت داده می‌شود. این موضوع را کاوشگر حال حاضر قبول ندارد. مواد فرهنگی او هم شامل سفال و یک نعل اسب است. ساسانی بودن آن تردید دارد.

آیا استقرار شاخصی در منطقه چم‌شیر وجود ندارد؟

عزیزز می‌گوید در این ۲۱ محوطه کاوش شده در چم‌شیر به اثر شاخص ساسانی نرسیده‌اند اما به معنای آن نیست که اثر ساسانی ندارند. او آثار پشت سد چم‌شیر را متعلق به دوره ساسانی تا اسلام می‌داند. عزیزز خیلی اختیاری به سفال‌های موجود در محوطه برای تعیین دوره سایت‌ها نمی‌دهد. او به سفال‌های قرمز خشن موجود در منطقه اشاره می‌کند و می‌گوید: «این سفال‌ها از دوره اشکانی تا دوره قاجار وجود داشته است. من که تخصص ساسانی دارم، سفال را ساسانی تشخیص می‌دهم و کسی که به اشکانی است آن را منسوب

به اشکانی می‌کند.» گفته‌هایی که دل‌نگرانی‌ها را بیشتر می‌کند. کاوشگران در ۱۳ سال پیش برخی از محوطه‌ها را به هخامنشی و ساسانی نسبت داده‌اند. امروز باستان‌شناسان آن را طور دیگری تفسیر می‌کنند. هژبری در پای کوه «دامن عروس» سؤال مهمی را

به‌رغم تلنبار شدن بسیاری از سوالات بی پاسخ باستان‌شناسان در پشت سد چم شیر اعلام شد

ایران

هماهنگی سفالی را در سایت‌های دیگر هم می‌توانید ببینید.»

هژبری ابتدا فکر می‌کند به دلیل قرینه بودن اتاق‌ها با یک مدرسه روبه‌رو است، این بطوطه [در سفرنامه‌اش] به این موضوع اشاره می‌کند و می‌گوید: «در راه (قدیم ممسنی) بناهایی وجود دارد به اسم مدرسه که مسافرینی که در راه تردد می‌کردند مایحتاج خود را از این مدرسه‌ها تهیه می‌کردند.»

او اکنون البته کاربری این معماری را مسکونی می‌داند، اما اعتقاد دارد که مسکونی عشیره‌ای نیست، او به قلعه سلجوقی-مهمترین سازه پشت سد چم شیر- بالای کوه دامن عروس یا کلاه فرهنگی که در دید خبرنگاران قرار دارد اشاره می‌کند و احتمال می‌دهد منظور ابن اثیر از قلعه «خلاد جان» در منابع تاریخی همین قلعه سلجوقی باشد. ابن اثیر عنوان می‌کند اسماعیلیه‌ها می‌آیند با ترفند امیر این قلعه را به نام «دژدار امیر انور» اسیر می‌کنند و قلعه خلادجان را تصرف می‌کنند. هژبری فکر می‌کند این بناها با استقرارهایی که بالای قلعه سلجوقی کوه عروس است ارتباط دارد. بنابراین تاریخ اینجا به کوچ نشینی ختم نمی‌شود و استقرار در آن سال‌های متمادی ادامه داشته است.

تخلل ۱۱ سازه پژوهشگاه میراث فرهنگی

نخستین قراردادی که بین آب نیرو و پژوهشگاه میراث فرهنگی بسته می‌شود به سال ۹۰ برمی‌گردد. پژوهشگاه ۱۱ سال وقت داشت تا لاقال اطلاعات تاریخ پشت یک سد را نجات‌بخشی کند اما تا سال ۱۴۰۰ تنها ۹ محوطه کاوش شد. همین مسأله هم این سؤال را در ذهن خبرنگاران ایجاد کرد که باستان‌شناسان چطور اطلاعات ۲۱ محوطه را در طول ۵۰ روز از دل خاک چم‌شیر بیرون کشیده‌اند و ۹ محوطه را در طول سه سال؟ کاوش‌هایی که نزدیک به ۶ میلیارد تومان هزینه در سال جاری در پی داشت اما در نهایت هرگز نتوانست تصویری از تاریخی را که پشت سد چم‌شیر غرق می‌شود به انسان عصر امروز بدهد! تا آنچه در ذهن خبرنگاران برای همیشه نقش می‌بندد انسان‌هایی از دوره سلجوقی، ایلیخانی و اسماعیلیه باشد که با تاریخ ناقصه‌شان برای همیشه پشت یک سد غرق می‌شوند؛ سدی به نام چم‌شیر!

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

لسنا